

NVAO • NEDERLAND

TOETS NIEUWE OPLEIDING

WO-BACHELOR

B LERARENOPLEIDING OPEN UNIVERSITEIT

Open Universiteit

ADVIESRAPPORT

21 MAART 2024

Inhoud

1	Procedure NVAO	3
2	Nieuwe opleiding	4
	2.1 Algemene gegevens	4
	2.2 Profiel	4
	2.3 Panel	4
3	Oordeel	5
4	Sterke punten	6
5	Aanbevelingen	7
6	Beoordeling	8
	6.1 Standaard 1: Beoogde leerresultaten	8
	6.2 Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	9
	6.3 Standaard 3: Toetsing	13
	6.4 Graad en CROHO-onderdeel	14

1 Procedure NVAO

Het succesvol doorlopen van een procedure toets nieuwe opleiding (TNO) is een voorwaarde voor erkenning door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). Pas na deze kwaliteitstoets kan de instelling de bij de opleiding behorende wettelijk beschermde getuigschriften of diploma's afgeven.

De procedure voor een nieuwe opleiding is iets anders dan voor bestaande opleidingen die al zijn geaccrediteerd. Een TNO is een *plan*beoordeling. Na accreditatie valt ook de nieuwe opleiding onder de reguliere accreditatieprocedure.

Een NVAO-panel van deskundigen toetst de kwaliteit van de nieuwe opleiding tijdens een locatiebezoek aan de universiteit of hogeschool. Een discussie tussen *peers* vormt de basis van de beoordeling en resulteert in een adviesrapport. Informatie over de invulling van het locatiebezoek en een overzicht van het bestudeerde materiaal zijn opvraagbaar bij de NVAO.

De beoordeling is gebaseerd op de standaarden zoals beschreven in het Beoordelingskader voor de beperkte toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2019, nr. 3198). Over de standaarden geeft het panel een gemotiveerd oordeel op een driepuntsschaal: voldoet, voldoet ten dele of voldoet niet. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, ook op een driepuntsschaal: positief, positief onder voorwaarden, of negatief.

Dit adviesrapport bevat de bevindingen, overwegingen en oordelen van het panel alsook de sterke punten en aanbevelingen. Op basis van dit rapport neemt de NVAO een accreditatiebesluit. Een beknopt adviesrapport is eveneens beschikbaar. De NVAO publiceert beide rapporten.¹

Meer informatie over de NVAO-werkwijze en de TNO-procedure is te vinden op www.nvao.net.

¹ <https://www.nvao.net/nl/besluiten>

2 Nieuwe opleiding

2.1 Algemene gegevens

Instelling	Open Universiteit
Opleiding	WO-Bachelor B Lerarenopleiding Open Universiteit
Varianten	Voltijd: Nee. Deeltijd: Ja. Duaal: Nee.
Graad	Bachelor of Science
Afstudeerrichtingen	N.v.t.
Locatie	Heerlen
Studieomvang	180 EC ²
Croho³ onderdeel	Onderwijs

2.2 Profiel

De Open Universiteit (OU) verzorgt academisch onderwijs in Nederland en Vlaanderen met een open en toegankelijk karakter. Het onderwijsmodel kenmerkt zich door activerend academisch afstandsonderwijs, aangeboden in een blended learning vorm met een mix van (zelf)studie, online begeleiding, fysieke onderwijsbijeenkomsten in een van de studiecetra, en voor de lerarenopleiding op de scholen in samenwerking met de opleidingsscholen. Het onderwijs van de OU is voornamelijk ingericht op studeren in deeltijd, met een hoge mate van flexibiliteit. Studenten bepalen zelf hun studietempo. Bij de Open Universiteit staan circa 17.000 studenten ingeschreven. De studentenpopulatie van de OU bestaat veelal uit werkende professionals die zich na een eerdere opleiding of naast hun werk en gezin verder willen bij- of omscholen.

De OU kent zes faculteiten. De beoogde lerarenopleiding (LOU) wordt ontwikkeld en aangeboden vanuit de faculteit Onderwijswetenschappen, die momenteel een masteropleiding Onderwijswetenschappen verzorgt. De opleiding richt zich voornamelijk op professionals die zich vanuit een andere sector (deels) willen laten omscholen tot academisch leerkracht in het primair onderwijs (PO) (zij-instromers in de opleiding) of die al werkzaam zijn in het onderwijs, maar nog geen lesbevoegdheid hebben. Na afronding van de opleiding ontvangen zij een BSc getuigschrift en een lesbevoegdheid voor het PO. Zij zijn daarmee bevoegd leerkracht PO.

2.3 Panel

Samenstelling

- Drs. Liesbeth van den Berg-Hardenbol (voorzitter), voorzitter College van Bestuur SKOBOS, primair onderwijs;
- Prof. dr. Jo Tondeur (lid), onderwijstechnoloog en lerarenopleider aan de Vrije Universiteit Brussel, assistant professor Vrije Universiteit Brussel (Multidisciplinair Instituut Lerarenopleiding) en gastdocent aan de University of Wollongong;
- Prof. dr. A.M.T. (Anna) Bosman (lid), hoogleraar pedagogische wetenschappen van primair onderwijs aan de Radboud Universiteit;
- Dr. G.W.C.M. (Erna) van Hest (lid), programmamanager valorisatie Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen van de Universiteit van Amsterdam;
- Guus Verweij (student-lid), student wo-bachelor Civil Engineering aan University of Twente en minor Leren Lesgeven bij Etty Hillesum Lyceum/University of Twente.

Ondersteuning

Carlijn Braam (secretaris)

Thomas de Bruijn (NVAO beleidsmedewerker en procescoördinator)

Locatiebezoek

Heerlen, 22 februari 2024

² European Credits

³ Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs

3 Oordeel

Het NVAO-panel oordeelt positief over de kwaliteit van de wo-opleiding B Lerarenopleiding van de Open Universiteit. De opleiding voldoet aan de drie standaarden van het NVAO-kader voor de beperkte toetsing nieuwe opleiding.

Studenten worden opgeleid tot academisch leerkracht primair onderwijs en doen daarbij wetenschappelijk onderbouwde onderwijskundige kennis, vaardigheden en attitudes op. Afgestudeerden zullen breed inzetbaar zijn en kunnen zowel in de klas als klasoverstijgend aan het werk. Het panel vindt het academische bachelorniveau van de opleiding duidelijk herkenbaar, waarbij de opgeleide leerkracht voldoet aan de wettelijke bekwaamheidseisen voor leraar primair onderwijs en als generalist een meerwaarde kan bieden die door het werkveld wordt gezien. Het werkveld is vanaf het begin meegenomen in de ontwikkeling van de opleiding, waardoor er een nauwe aansluiting mogelijk wordt gemaakt bij de praktijk.

De opleiding is ingericht op studeren in deeltijd, met aandacht voor eerder verworven competenties (EVC's) en een hoge mate van flexibiliteit. Hiermee richt de opleiding zich op een nieuwe, brede doelgroep van volwassen professionals. Het panel waardeert het zorgvuldige selectieproces dat voor de opleiding is ontworpen. Door de flexibele opzet kunnen studenten de opleiding in hun eigen tempo en op afstand volgen. De afzonderlijke cursussen vormen volgens het panel een samenhangend geheel en werken toe naar het beoogde eindniveau. De ontwikkeling van studenten wordt bijgehouden in een e-portfolio, waarvan de student eigenaar is. Met het oog op de flexibele opzet van het programma vraagt het panel wel aandacht voor de groepsvorming bij de studenten, de continuïteit in hun ontwikkeling wat de opvolging van de stages betreft en de integratie tussen theoretische cursussen en de praktijk c.q. stage.

De opleiding kent een gemotiveerd, professioneel en ontwikkelingsgericht team dat begeleiding op maat biedt, gedurende alle fasen van de opleiding. De stages in drie fasen vormen een belangrijk onderdeel van de opleiding en zorgen voor de koppeling tussen theorie en praktijk. In de eerste fase verkent de student de onderwijspraktijk via opdrachten. In de tweede fase doen studenten ervaring op in het ontwerpen, uitvoeren en evalueren van lessen in zowel de onder-, midden- en bovenbouw. In de derde fase geven de studenten zelfstandig les. Tijdens de stages ontvangen de studenten intensieve begeleiding op de stageschool en vanuit de OU. Bovendien zijn er maandelijkse intervisiemomenten zodat studenten van elkaar kunnen leren. De opleiding sluit aan bij bestaande netwerken van scholen rondom Samen Opleiden en Professionaliseren. Aan de stageplekken zijn bepaalde kwaliteitseisen verbonden wat begeleiding en niveau betreft. Het panel geeft mee om de kwaliteit van de stages goed in het oog te houden bij het verder uitbouwen van het stagenetwerk. Daarnaast beveelt het panel aan om ervoor te zorgen dat er heldere criteria worden uitgewerkt waar opleidingsplekken en werk- en schoolopleiders aan moeten voldoen.

De toetsing in de opleiding kent een heldere opzet, met duidelijke criteria voor studenten. Positief is ook hoe de toetsing het leerproces ondersteunt, met de mogelijkheid voor studenten om persoonlijke accenten te leggen bij onder meer het afstudeerproject. Bij dit project kan de student kiezen voor een onderwijskundig ontwerp, een adviesrapport of onderzoeksverslag. Het afstuderen bestaat uit de afgeronde en beoordeelde stage en het afstudeerwerk dat meer theoretisch van aard is.

Op basis van de gesprekken met de opleidingsvertegenwoordigers constateert het panel dat het programma studenten in staat stelt om de vereiste vaardigheden te verwerven en te voldoen aan de wettelijke bekwaamheidseisen voor leraar primair onderwijs om op bachelorniveau af te studeren.

Standaard	Oordeel
1. Beoogde leerresultaten	Voldoet
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
3. Toetsing	Voldoet
<i>Eindoordeel</i>	<i>positief</i>

4 Sterke punten

Het panel constateert de onderstaande sterke punten:

1. Aansluiting bij het werkveld – de opleiding is in nauwe samenspraak met het (regionale) werkveld ontwikkeld en biedt een actieve koppeling tussen theorie en praktijk. Het werkveld ziet graag academische afgestudeerden instromen die breed inzetbaar zijn.
2. Flexibele opzet – doordat de opleiding op afstand en in deeltijd gevolgd kan worden, spreekt de opleiding een nieuwe doelgroep van volwassen professionals aan. De inrichting van het academisch jaar in vier kwartielen ondersteunt de studeerbaarheid.
3. Zorgvuldig selectieproces – via een toets voorafgaand aan de opleiding en een verplichte introductie cursus bekijkt men per student of de opleiding een goede match is en stelt een gepersonaliseerd studietraject samen, rekening houdend met eventuele vrijstellingen. Deze selectie en het bindend studieadvies (beperkt tot de rekentoets Wiscat) in het eerste jaar vormen de basis voor een maatwerktraject tijdens de gehele opleiding.
4. Deskundig docententeam – het multidisciplinaire opleidingsteam verenigt veel deskundigheid en is zeer ontwikkelingsgericht.
5. Professionele leergemeenschap – er is veel aandacht voor de professionalisering en didactische scholing van docenten, en de afstemming tussen docenten. Daarnaast zet de opleiding in op kennisuitwisseling met de opleidingsscholen.

5 Aanbevelingen

Met het oog op de verdere ontwikkeling van de opleiding doet het panel een aantal aanbevelingen. Deze aanbevelingen doen geen afbreuk aan het positieve oordeel over de kwaliteit van de opleiding.

1. Beroepsrollen – zet vooral in op de academisch leerkracht primair onderwijs en minder op de vijf beroepsrollen van de hybride leerkracht, die immers vooral impliciet terugkomen in het curriculum.
2. Groepsvorming en intervisie studenten – met het oog op de flexibele opzet van de opleiding: creëer voldoende mogelijkheden voor groepsvorming, intervisie en kennisdeling tussen studenten.
3. Continue ontwikkeling – houd aandacht voor continuïteit in de praktische ontwikkeling van de student en de actualiteit van opgedane kennis en ervaring, door bijvoorbeeld een maximale pauze tussen stages te betrachten.
4. *Teach as you preach* – versterk de praktische vakdidactische kennis binnen het opleidingsteam en benut de (online) leeromgeving om de doelen van de opleiding in collaboratief onderwijs verder te concretiseren.
5. Criteria stages – sluit verder aan bij de bestaande landelijke netwerken voor opleidingsscholen en werk heldere criteria uit waar opleidingsplekken en werk- en schoolopleiders aan moeten voldoen, met het oog op een goede begeleiding en beoordeling.

6 Beoordeling

6.1 Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Oordeel

Voldoet.

Bevindingen en overwegingen

De opleiding wo-bachelor B Lerarenopleiding Open Universiteit (LOU) leidt startbekwame academische leerkrachten op voor het primair onderwijs (PO) vanuit een wetenschappelijk perspectief. De eindtermen van de bacheloropleiding zijn beschreven volgens de Dublin-descriptoren. De opleiding sluit aan bij de wettelijke bekwaamheidseisen voor leraren primair onderwijs, die zijn onderverdeeld in drie categorieën: vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch bekwaam. Daarnaast zijn voor de LOU een drietal meer academisch georiënteerde bekwaamheidscategorieën toegevoegd: onderzoeksbekwaam, onderwijskundig bekwaam en eigen identiteit & professionalisering. Deze zijn deels afgeleid van het beroepsprofiel (de universele leeruitkomsten voor de lerarenopleiding; 10voordelaar) en van het domeinspecifiek referentiekader onderwijswetenschappen (2022).

De afgestudeerde leerkrachten zijn voorbereid op (hybride) onderwijstaken, en kunnen zowel hun eigen onderwijspraktijk evalueren als onderzoek uitvoeren. Zij kunnen binnen én buiten de klas/schoolcontext aan de slag in een beroepspraktijk die in toenemende mate gekenmerkt wordt door innovatie, *evidence-informed* werken, nadruk op complexe vaardigheden, en de integratie van theorie en praktijk. Naast het lesgeven kunnen afgestudeerden aanvullende (onderwijskundige) taken uitvoeren, zoals het ontwerpen van een lessenreeks op basis van wetenschappelijke inzichten of het ontwikkelen van didactische werkvormen voor leerlingen met leer- of gedragsproblemen. Het panel stelt vast dat de link tussen de bekwaamheidseisen, de eindtermen en de rol van academisch leerkracht primair onderwijs per leerlijn/cursus inzichtelijk is gemaakt.

De opleiding heeft een sterk onderwijskundig karakter. Pijlers waar het onderwijs en de vormgeving van de LOU op berusten zijn:

1. Erkennen en waarderen van competenties in het kader van Leven Lang Ontwikkelen;
2. Teach as you preach;
3. Beroepsvaardigheden ontwikkelen op basis van authentieke casuïstiek.

Missie van de opleiding is om bij te dragen aan een oplossing voor het lerarentekort en om het onderwijs in brede zin te versterken, met academische leerkrachten die zowel in de klas als klasoverstijgend aan het werk kunnen, die op meerdere thema's aanspreekbaar zijn, kunnen inspelen op veranderingen in de maatschappij, langdurig inzetbaar, innovatief, (zelf)kritisch en reflectief zijn.

Op basis van de gevoerde gesprekken stelt het panel vast dat er een grote vraag is vanuit het werkveld naar afgestudeerden van de beoogde bacheloropleiding. De opleiding is in nauwe samenspraak met het regionale werkveld ontwikkeld en heeft het vertrouwen van de werkveldpartners. Afgestudeerden van de opleiding zouden een zeer welkome aanvulling zijn op de huidige instroom van leerkrachten. Daarnaast voegen zij volgens het werkveld academische diepgang en flexibiliteit toe. Voor studenten is het een meerwaarde dat de opleiding op afstand en in deeltijd gevolgd kan worden, rekening houdend met competenties die een student al heeft. Met de flexibele opzet kan een nieuwe doelgroep bediend worden en kan het lerarentekort verder worden aangepakt. Studenten zijn na de LOU ook direct toelaatbaar tot de master Onderwijswetenschappen van de OU, aangezien vakken uit de premaster integraal worden opgenomen in de bacheloropleiding. Duidelijk is dat de OU zich wil profileren op de tekortsector onderwijs en zo maatschappelijke relevantie wil bieden, niet alleen regionaal, maar ook landelijk. De opleiding kan dan ook op veel steun rekenen van het College van Bestuur van de OU.

Het panel waardeert de helder geformuleerde doelstelling en de wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding met de aandacht voor onderzoek, *evidence-based* onderwijs en voor didactiek van de basisvaardigheden, evenals de aansluiting bij (onderzoeksthema's van) de faculteit Onderwijswetenschappen. Op grond van de documentatie had het panel de indruk dat de doelstelling van de opleiding met de aandacht voor de verschillende rollen van de leraar erg ambitieus is. Het panel stelde zich de vraag waar de focus van de opleiding ligt, met het oog op de

haalbaarheid van de beoogde leerresultaten. Dit beeld heeft het panel op basis van de gesprekken kunnen verfijnen. Het panel concludeert dat de wettelijke bekwaamheidseisen voor leerkracht primair onderwijs voorop staan in de LOU, waar het opleiden van een generalist als extra laag blijkt. Het panel ziet hier ook de meerwaarde van de LOU ten opzichte van de reguliere pabo-lerarenopleidingen. De betrokkenheid van het werkveld bij de ontwikkeling en verdere uitwerking van de opleiding vindt het panel zeer positief. Wel is het panel van mening dat de inzet op de vijf beroepsrollen van de hybride leerkracht te zwaar is aangezet in de documentatie – deze rollen komen immers alleen impliciet terug in het curriculum, met uitzondering van het afstudeerproject. Het panel geeft de opleiding mee om trots te zijn op de breed inzetbare academisch leerkracht primair onderwijs die men opleidt.

Conclusie

Het panel constateert dat de eindkwalificaties van de opleiding gedetailleerd zijn omschreven en zijn afgestemd op de wettelijke bekwaamheidseisen, het beroepsprofiel en het domeinspecifiek referentiekader. Het academische bachelorniveau is daarin duidelijk herkenbaar. Het panel is ervan overtuigd dat de opgeleide leerkracht kan voldoen aan de wettelijke bekwaamheidseisen en een academische meerwaarde (*surplus*) heeft. De opleiding is in hoge mate afgestemd op de behoeften van het beroepenveld, kent een duidelijke doelgroep en onderhoudt met name met het regionale werkveld goede contacten, dat een gezamenlijk belang voelt bij deze opleiding en de meerwaarde ziet van een academische lerarenopleiding. Het perspectief van internationalisering van onderwijs en opleiding, dat volgens het domeinspecifiek referentiekader het onderwijs mede kenmerkt, blijft wat onderbelicht volgens het panel.

6.2 **Standaard 2: Onderwijsleeromgeving**

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Oordeel

Voldoet.

Bevindingen en overwegingen

Curriculum

Het curriculum van de opleiding bestaat uit 25 vakken van elk 5 EC, drie blokstages van in totaal 30 EC, het afstudeerproject van 10 EC en een vrije ruimte van 15 EC. De vrije ruimte kunnen studenten vullen met bachelor cursussen van de (L)OU of elders. Een deel van de cursussen loopt dus al, binnen andere opleidingen. De vakken zijn ingedeeld in vier leerlijnen: Didactiek en pedagogiek, Inleiding in de onderwijswetenschappen, Methoden en statistiek, en Academische en professionele vorming. Het panel stelt vast dat de beoogde leerresultaten goed vertaald zijn in leerdoelen voor de beoogde cursussen en de stagelijijn. De nominale studielast van de deeltijdopleiding bedraagt 30 EC per jaar, verdeeld over zes studie jaren. Het is echter ook mogelijk de opleiding versneld af te ronden op basis van de uitkomsten van de eerste cursus van de opleiding, *Leren in beeld*, waarin studenten hun eerder verworven competenties (EVC) in kaart brengen. Aan de hand hiervan wordt bekeken of de opleiding een goede match is, of studenten in aanmerking komen voor bepaalde vrijstellingen en wordt in afstemming met de examencommissie voor iedere student een gepersonaliseerd, waar mogelijk verkort, studiepad samengesteld. De opleiding lichtte toe dat voor deze opzet is gekozen om het selectieproces zorgvuldig aan te pakken en een goed inzicht te krijgen in competenties van studenten, iets dat het panel waardeert. Daarnaast is een voordeel dat een dergelijke toets goed past binnen de modulaire opzet van opleidingen aan de OU. Als er op basis van de introductiecursus geen match is, is de student geen studietijd kwijt omdat deze zich steeds per module inschrijft.

Het academisch jaar bestaat uit vier kwartielen van elk tien weken en een tentamenweek. De opleiding kenmerkt zich door haar flexibele karakter, waarbij studenten op afstand en in studiecentra in hun eigen tempo kunnen studeren. Studenten worden tijdens hun studietraject actief ondersteund en geadviseerd door mentoren en studieadviseurs. Samenwerkend leren wordt gestimuleerd via groepsopdrachten, peer feedback en virtuele klassen. De opbouw van het onderwijs is modulair, met qua start- en eindmoment vaste en variabele cursussen waar studenten zich apart voor inschrijven. Voor cursussen met een variabel startmoment kunnen zij zich op elk gewenst moment aanmelden, mits zij voldoen aan mogelijke ingangseisen. Het advies aan studenten is wel om zoveel mogelijk de geplande adviesroute te gaan volgen; de cohorten per kwartiel moeten verbinding en

structuur bieden. Drie opleidingsonderdelen zijn voor alle studenten verplicht: Leren in Beeld (5 EC), het afstudeerproject (10 EC) en de eindstage (stage 3, 15 EC). De academische vorming van studenten neemt een centrale plek in het curriculum in en omvat 45 EC, waaronder het afstudeerproject van 10 EC. Het gaat bij de academische vorming om het ontwerpen en uitvoeren van zowel kwantitatief als kwalitatief wetenschappelijk onderzoek, academische (schrijf)vaardigheden, wetenschapsfilosofie en wetenschappelijke integriteit. Studenten kunnen zich meer verdiepen in bijvoorbeeld onderwijstechnologie of AI in hun stage, vrijekeuzeruimte of afstudeerproject.

Het panel is positief over de aandacht voor EVC's en de flexibiliteit die wordt geboden en waarmee een nieuwe, diverse doelgroep wordt getrokken. De leeromgeving is door de inrichting in kwartieren zodanig vormgegeven dat het voor studenten goed studeerbaar is. Cohortvorming en samenwerking hebben de aandacht van de opleiding, maar het panel adviseert om het collaboratieve uitgangspunt optimaal te faciliteren en zo verdere groepsvorming, intervisie en kennisdeling tussen studenten te stimuleren, een aandachtspunt dat ook door het werkveld werd aangestipt in de gesprekken. Een ander aandachtspunt door de geboden flexibiliteit is de actualiteit van opgedane kennis en ervaring en de relatie tussen theorie en praktijk; met het oog op de continuïteit van de ontwikkeling van de student acht het panel het minder wenselijk wanneer een student bijvoorbeeld twee jaar lang geen stage zou lopen. De gesprekspartners verwachten dat er in de meeste gevallen meer continuïteit zal zijn, mede door een actieve koppeling tussen theorie en praktijk gedurende de opleiding; zo staan studenten ook voor de klas in het kader van didactiekvakken. Niettemin erkent de opleiding dat de continuïteit in ontwikkeling zeker een aandachtspunt is voor studieadviseurs en mentoren, en dat verwachtingsmanagement hier ook een rol speelt: het is belangrijk om studenten op voorhand duidelijke informatie te verschaffen over de tijdsinvestering die de opleiding vergt.

Instream en begeleiding

De opleiding richt zich voornamelijk op volwassen professionals (25+ jaar) die zich willen laten omscholen of die al werkzaam zijn in het onderwijs maar nog geen lesbevoegdheid hebben. Voor de LOU gelden wettelijk vastgelegde nadere vooropleidingseisen (de verplichte taal- en rekentoetsen die voor elke pabo gelden). De opleiding vormt hiermee een uitzondering op het standaardbeleid van de OU, waarbij er in principe geen selectie aan de poort is voor bacheloropleidingen. De opleiding rekent op een initiële instroom van zo'n 25 studenten en verwacht door te groeien naar circa 75 studenten per jaar. Daarnaast is het voor docenten die al bevoegd en/of gediplomeerd werkzaam zijn in het onderwijs mogelijk om losse cursussen uit het opleidingsprogramma te volgen om zodoende meer wetenschappelijke onderbouwing te verkrijgen voor hun professioneel handelen.

Studenten worden gedurende hun studie inhoudelijk begeleid door een team van docenten van de OU en aanvullend tijdens de stages door opleiders binnen de opleidingsscholen. Daarnaast zijn er voor begeleiding bij het studieproces studieadviseurs en mentoren. Het panel was benieuwd hoe de opleiding zicht houdt op de voortgang van de individuele trajecten van studenten. Het begreep dat de mentor het eerste aanspreekpunt is voor studenten. Deze heeft een signalerende functie en kan waar nodig studenten doorverwijzen naar de studieadviseur. Verder monitoren de studieadviseurs de ontwikkeling van studenten en zijn er regelmatig opfrismomenten voor studenten, om uitval te voorkomen. Het portfolio krijgt een belangrijke plaats zodat de student zelf en zijn begeleiders zicht hebben op de voortgang. Uitgangspunt is dat studenten bewust voor deze studievorm kiezen en kunnen omgaan met zelfregie bij het indelen van de studie. De ervaring van de OU is dat studenten die kiezen voor een opleiding aan de OU, zich comfortabel voelen met de modulaire opzet en verwachte zelfregie. Het panel ziet dit bevestigd in een gesprek met een student van de Master Onderwijswetenschappen.

In het eerste kalenderjaar ontvangen studenten een bindend studieadvies (BSA). Het panel begreep dat dit BSA uitsluitend is gebaseerd op de rekentoets Wiscat, de toets die ook verplicht is voor eerstejaars pabo-studenten. Deze toets moet binnen 12 maanden gehaald worden, waarvoor studenten drie kansen hebben. Lukt dit niet, dan kan een student niet verder met de opleiding. Het panel merkt op dat er hiermee wordt voldaan aan de landelijke toelatingseisen, en dat met het BSA en de feitelijke toets voor de poort die zijn voorzien maatwerk wordt geleverd voor de opleiding.

Opleidingsteam

De opleiding kent een multidisciplinair team van circa 30 hoogleraren en (hoofd)docenten van de faculteit Onderwijswetenschappen die het onderwijs verzorgen. Een groot deel van de docenten heeft een pabo-achtergrond. De docenten van het opleidingsinstituut moeten in bezit zijn van de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) of deze behalen, en zijn bij voorkeur VELON-geregistreerd. Daarnaast is er een systeem van continue professionalisering op het terrein van onderwijs, met trainingen op het terrein van onderwijsontwikkeling, begeleiding, toetsing, kwaliteitszorg en evaluatie. Voor alle docenten is er een intern leertraject onderwijsontwikkeling en didactiek. In het kernteam, waarin de beoogd programmaleider, de vier leerlijntrekkers, de opleidingscoördinator en een onderwijsadviseur zitten, vindt afstemming plaats over alle cursusplannen. Het panel acht de docenten voldoende deskundig en apprecieert de aandacht voor didactische deskundigheidsbevordering. Het werken in cursusteams bevordert volgens het panel de onderlinge afstemming. Een ontwikkelpunt voor het panel is dat de praktische onderwijservaring in het opleidingsteam nog kan worden uitgebouwd, hoewel er onlangs diverse docenten met dit profiel zijn aangenomen. Het panel raadt in dit kader aan om de vakdidactische kennis vanuit het werkveld nog verder te versterken, om op die manier de missie *Teach as you preach* binnen de LOU verder te concretiseren, met de leraar als onderdeel van een *community*.

Stages

Tijdens de beoordeling is uitgebreid stilgestaan bij de stages die een belangrijk deel vormen van de opleiding. Gedurende de opleiding loopt de student verschillende blokstages met een totale omvang van 30 EC, verdeeld over drie fases om de continuïteit te borgen en de ontwikkeling te kunnen monitoren. Studenten zoeken een stageplek in de eigen omgeving die de opleiding moet goedkeuren. In overleg met de stageplek kunnen de stages deels aaneengesloten gevolgd worden. Fase 1 (5 EC) heeft een verkennend karakter waarin studenten ervaring opdoen in de onderwijspraktijk via opdrachten uit cursorische vakken. In fase 2 (2 x 5 EC) doen studenten ervaring op in het ontwerpen, uitvoeren en evalueren van lessen, en passen hun kennis uit de opleiding toe in de onder-, midden- en bovenbouw. In fase 3 (3 x 5 EC) gaan de studenten zelfstandig lesgeven, met als doel startbekwaam leerkracht te worden. Tijdens de diverse stages leren de studenten zowel binnen de klas als klasoverstijgend te werken. Waar mogelijk lopen de stages parallel aan verschillende vakdidactische cursussen om de koppeling tussen theorie en praktijk te maken, via bijvoorbeeld het ontwikkelen van onderwijs- en remediërende activiteiten die tijdens de stage uitgevoerd worden.

Het panel had op voorhand diverse vragen rond de organisatie, coördinatie en kwaliteitsborging van de stage en stagebegeleiding. Het was met name benieuwd naar de uitvoerbaarheid en de kwaliteit van de flexibele stageopzet en naar de inrichting van de begeleiding daarbij. Voorafgaand aan het locatiebezoek heeft het panel hierover op verzoek aanvullende documentatie ontvangen die het panel een goed beeld gaf, met name de uitgebreide en gedegen stagehandleiding die de werkwijze rond stages uiteenzet.

Voordat studenten met een stage kunnen starten, moeten zij voldoen aan bepaalde eisen (o.a. afronding van de voorgaande stage), om de vaardighedencomponent te laten aansluiten bij de theoretische component. Er is in afstemming met het werkveld bewust voor gekozen om studenten in stage 2 met verschillende bouwen te laten kennismaken, waarna ze zich in stage 3 naar keuze toeleggen op een bepaalde context (PO of SO). Per stage zijn de minimale vereisten en de maximale tijdsinvestering aangegeven. Voor stage 2 zijn 35 lesdagen voorzien. Dit deed bij het panel de vraag rijzen of er voldoende uren kunnen worden gemaakt in de diverse bouwen, aangezien een lesdag uit maximaal 5 uur lesgeven bestaat. Hier ligt volgens het panel een uitdaging, ook om in de beperkte tijd een band op te bouwen met de leerlingen. De opleiding beaamt dat er een spanningsveld zit in stage 2 en geeft aan hier nog verder naar te kijken. Ook het werkveld herkent het spanningsveld maar ziet de stages met vertrouwen tegemoet, zeker omdat er binnen scholen steeds meer over klassen en bouwen heen wordt gewerkt. Voor het werkveld draaien de stages om het oefenen van de verschillende aspecten van het leraarschap, ook bijvoorbeeld de rol in het team: het gaat om het brede vakmanschap, er zijn breed inzetbare leerkrachten nodig.

Tijdens de stages ontvangen de studenten begeleiding van de werkplekbegeleider op de stageschool en een instituutopleider van de OU die de stages coördineert en tevens mentor is van studenten. De werkplekbegeleider begeleidt en beoordeelt de student in/voor de klas op pedagogisch, vakinhoudelijk en (vak)didactisch vlak. Ook is er een schoolopleider betrokken, als schakel tussen de opleidingschool en de OU. De schoolopleider informeert en ondersteunt de werkplekbegeleider, is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de werkplek en is medebeoordelaar van de student. De mentor kan eventuele problemen in de stagevoortgang signaleren en mee

oplossen. Verder organiseert de opleiding maandelijkse intervisiemomenten voor alle studenten die stage lopen zodat zij optimaal van elkaar kunnen leren.

Het panel stelt vast dat er vanuit de betrokkenen bij de opleiding veel aandacht uitgaat naar de stages als nieuw concept voor de OU. Een belangrijke factor vindt het panel de samenwerking met de onderwijspraktijk en de borging van de kwaliteit van de stages, die in de gesprekken zijn verhelderd. Het panel vernam dat de opleiding aansluit bij scholen in de 'buitenschil' van bestaande netwerken rondom Samen Opleiden & Professionaliseren en inzet op uitbreiding van deze netwerken buiten Limburg, om te zorgen voor voldoende capaciteit per regio. De diverse contacten die al gelegd zijn, moeten voor de start van de opleiding leiden tot een landelijke dekking. Het panel vindt dit een forse ambitie, maar constateert dat de opleiding al veel investeert op dit vlak. Een student kan ook zelf een mogelijke stageplek aandragen. De opleiding lichtte toe dat er aan de opleidingsschool bepaalde kwaliteitseisen verbonden zullen zijn wat begeleiding en academisch niveau van de stageplek betreft. Hiervoor is er afstemming met schoolopleiders. Ook kan er binnen een koepel/schoolbestuur naar oplossingen gezocht worden. Om de kwaliteit van stageplekken te kunnen borgen, zal hier strikt op gestuurd worden.

Het werkveld gaf het panel te kennen enthousiast te zijn over de flexibele opzet van de stages en hier ook een stem in te hebben gehad. Extra mensen zijn op elk moment welkom, zeker de OU-student die ervaring meebrengt. Wat dit concreet gaat vragen aan begeleiding, zal nog nader besproken en uitgewerkt worden in ontwikkelsessies met het werkveld. De werkveldpartners voorzien geen problemen in de begeleiding. Zij erkennen het belang van een goede begeleidingsstructuur, met het goed positioneren van (academische) schoolopleiders als vast aanspreekpunt om kwaliteiten optimaal te benutten. Daarnaast zal de opleiding trainingen voor werkplekbegeleiders en schoolopleiders aanbieden, en kennisuitwisseling faciliteren en uitlichten door bijeenkomsten met opleidingsscholen te organiseren om zo toe te werken naar een eigen professionele leergemeenschap of *community*. Op de organisatie rondom stages zal de nodige ondersteuning worden ingezet.

Het panel concludeert dat er rond de stages een stevige structuur wordt uitgebouwd, die regionaal al stevig staat. In eerste instantie wordt gewerkt met al erkende opleidingsscholen, door bij bestaande netwerken aan te sluiten. Het panel moedigt de opleiding aan om verder aan te sluiten bij de bestaande netwerken voor Samen Opleiden, gezien de benodigde opschaling vanuit regionaal naar landelijk verband en de hiermee gemoeide grotere aantallen studenten. Daarnaast beveelt het de opleiding aan om heldere criteria/bekwaamheidseisen uit te werken voor de stages. Door dit op te nemen in de stagehandleiding wordt voor zowel de student als de school duidelijk waar een goede opleidingsplek aan moet voldoen.

Voorzieningen

Het onderwijs is grotendeels op afstand, met een mix van zelfstudie en virtuele klassen, aangevuld met fysiek onderwijs. Virtuele klassen zijn interactieve webcolleges die worden opgenomen maar waarbij studenten zoveel mogelijk 'live' aansluiten. De OU is aan het experimenteren met een hybride variant. In de digitale leeromgeving Brightspace is alle studiestof te vinden, inclusief studeeraanwijzingen, leerdoelen, opdrachten en zelftoetsen. Het omvat verschillende onderwijs- en begeleidingsvormen, waaronder hoorcolleges, kennisclips en interactieve werkgroepen. Cursussen zijn als een *community* opgezet, waar studenten met en van elkaar kunnen leren. De ervaring is dat studenten informeel veel samenwerken. Zodoende is de leeromgeving ondersteunend aan het collaboratieve werken. Studenten kunnen voor het afleggen van tentamens, het voeren van individuele begeleidingsgesprekken en groepsbijeenkomsten terecht bij de verschillende goed uitgeruste studiecentra in Nederland (11) en Vlaanderen (6). Bij het fysieke contactonderwijs staat het leren lesgeven centraal, bijvoorbeeld aan de hand van het uitvoeren van lesactiviteiten in een gesimuleerde omgeving en het hierop reflecteren, gevolgd door de stages.

De ontwikkeling van studenten wordt bijgehouden in een e-portfolio, waarvan de student eigenaar is. De student kan de inhoud delen met bijvoorbeeld de mentor, zelf om feedback vragen aan docenten en kan het portfolio meenemen na afronding van de opleiding. Het panel heeft een demonstratie gehad van dit portfolio, dat nog in ontwikkeling is. De inhoud ervan zal bestaan uit enerzijds producten als bewijslast en anderzijds het vastleggen van de voortgang aan de hand van rubrics. De OU waarborgt dat het portfolio voldoet aan de AVG-richtlijnen. Er is aandacht voor innovatie en nieuwe tools, gaven de gesprekspartners aan, zoals het project 'Coachen via het oortje' en online (oefen)tentamens, afgestemd op eventuele speciale behoeften. Het constructief en toekomstbestendig gebruik van de technologie/leeromgeving wordt een sterkte van de opleiding genoemd.

Het panel stelt vast dat er adequate infrastructuur aanwezig is om studenten te ondersteunen. Op instellingsniveau is er beleid voor studenten met een functiebeperking. Het panel heeft hier informatie over opgevraagd en constateert dat hiervoor doeltreffende voorzieningen zijn. Het panel waardeert de gestructureerde online leeromgeving. Het onderschrijft de inspanningen die de OU levert om deze leeromgeving continu te optimaliseren. Een aandachtspunt vindt het panel dat de (online) leeromgeving meer kan worden benut om *Teach as you preach* te onderwijzen, bijvoorbeeld in activerende en collaboratieve zin, om beter aan te sluiten bij de doelen van de LOU.

Conclusie

Het panel constateert dat de opleidingsonderdelen een inhoudelijke samenhang vertonen en een goede basis vormen, waarbij de beoogde leerresultaten zijn vertaald in leerdoelen per cursus. Het gemotiveerde team is professioneel en zeer ontwikkelingsgericht. De leeromgeving biedt flexibiliteit maar ook voldoende structuur en begeleiding op maat, ook tijdens de stages. Wel vraagt het panel aandacht voor groepsvorming en intervisie van studenten en de continuïteit in hun ontwikkeling. Zo vindt het panel het niet wenselijk dat studenten twee jaar geen stage zouden lopen. Op basis van deze overwegingen is het panel van oordeel dat het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam het voor de instromende studenten mogelijk maken om de beoogde leerresultaten te realiseren.

6.3 **Standaard 3: Toetsing**

De opleiding beschikt over een adequaat system van toetsing.

Oordeel

Voldoet.

Bevindingen en overwegingen

Het toetsprogramma van de opleiding sluit aan bij het facultair onderwijsplan en het universitaire toetskader. In het facultair onderwijsplan is het uitgangspunt dat de gehanteerde toetsen een samenhangend geheel vormen, goed aansluiten bij de doelen van de cursussen en de eindkwalificaties van een opleiding, en aansluiten bij de doelstellingen van activerend afstandsonderwijs. De toetsing draagt in formatieve zin bij aan het (toekomstig) leerproces van studenten, bijvoorbeeld aan de hand van structurele feedback, oefentoetsen en het e-portfolio. In het toetsprogramma van de opleiding is vastgelegd hoe de summatieve toetsing samenhangt met de eindtermen en bekwaamheidseisen, stelt het panel vast. Het panel heeft een selectie van proeftentamens en rubrics kunnen inzien en is van oordeel dat de toetsen inhoudelijk goed zijn. De rubrics vindt het panel goed doordacht, helder en transparant en helpen zowel de student als de docent bij de beoordeling.

Voor de beoordelingen wordt gebruikgemaakt van diverse toetsvormen. Het panel is van mening dat de toetsvormen variatie bieden maar vrij traditioneel zijn. Het moedigt de opleiding aan om in het kader van congruent opleiden te kijken naar een breder gamma aan evaluatievormen, en ook het niet-cognitieve aspect hierin terug te laten komen, in aanvulling op de opdrachten en intervisiemomenten.

Elk tentamen kent een tentamenprofiel, met daarin onder meer een beschrijving van de leerdoelen, inhoud en vorm van het tentamen, en op welke wijze de beoordeling verloopt. Bij aanvang van de cursus worden de criteria met de studenten gedeeld zodat zij beter sturing kunnen geven aan hun eigen leerproces. Elke cursus heeft een inschrijfduur van 12 maanden, waarbinnen naast het tentamen nog twee herkansingsmogelijkheden zijn (alleen bij een onvoldoende). Dit geldt ook voor de stages. Eventueel kunnen studenten een verlenging aanvragen voor nog eens 8 maanden. Studenten halen deelcertificaten voor de afzonderlijke cursussen. Een behaald deeltentamen kan een student meenemen, tenzij een cursus inhoudelijk is veranderd.

Het onderwerp en de inhoud van het tentamen worden bepaald door de docent en vastgelegd in een toetsmatrijs. Daarnaast hebben sommige cursussen bijzondere verplichtingen, zoals het ontwerpen van een les, of individuele of groepsopdrachten als tentamenvorm. Studenten maken de digitale individuele en groepstentamens op afstand met e-proctoring, of zij maken een afspraak om deze in één van de studiecentra af te leggen. Bij opdrachten krijgen studenten op meerdere momenten feedback van de docent en/of medestudenten.

De centrale examencommissie is verantwoordelijk voor de borging van de toetskwaliteit en voor de uitvoering van de toetsing en tentaminering van de opleiding. Daarnaast is er een facultaire examenkamer, die voor de LOU aangevuld zal worden met de benodigde expertise op het gebied van lerarenopleidingen. De voorzitter van de examenkamer is tevens lid van de centrale examencommissie. Examinatoren zijn altijd docenten van de OU. Zij worden benoemd door de examencommissie en dienen toetsdeskundig te zijn. Voor de start van een cursus dienen examinatoren het tentamenprofiel en de toetsmatrijs bij de centrale examencommissie aan te leveren voor goedkeuring. Om de validiteit en betrouwbaarheid van de tentamens en beoordeling te waarborgen, worden eindresultaten geanalyseerd en in de cursusteams besproken. Ook zijn er kalibratiesessies rond de rubrics en beoordelingen. De eindverantwoordelijkheid van de beoordeling ligt bij de examinator van de cursus. De examencommissie doet periodiek onderzoek naar de kwaliteit van de tentamens.

De examencommissie staat positief tegenover de LOU en waardeert het dat ze vanaf het begin zijn meegenomen in de ontwikkeling van deze opleiding zodat er een deugdelijk toetsprogramma ligt, conform de OER en WHW. De opleiding kan verder in de vaste stramien worden meegenomen; stages zijn bijvoorbeeld al bekend vanuit de opleiding Psychologie. Sommige componenten moeten nog nader worden uitgedacht. De inschatting is dat de opleiding goed op weg is in de ontwikkeling van het programma, rekening houdend met het gegeven dat studenten variabele routes afleggen met eventuele vrijstellingen. Het aantal vrijstellingen is gemaximeerd; naast de drie eerdergenoemde verplichte onderdelen binnen LOU is het OU-beleid dat studenten ten minste 25% van hun opleiding moeten volgen.

Ook bij het ontwerp van de stages is de centrale examencommissie nauw betrokken, stelt het panel vast. Voor de afzonderlijke stages zijn gedragsindicatoren afgeleid uit de wettelijke bekwaamheidseisen, die voor elke stage in een beoordelingsformulier terugkomen. In de derde stage worden alle gedragsindicatoren en daarmee alle bekwaamheidseisen die aan de stages gelinkt zijn, getoetst. Schoolopleiders en werkplekbegeleiders krijgen een beoordelende functie en leveren (tussentijds) feedback via het beoordelingsformulier. De beslissing over het eindcijfer ligt bij de examinator; in veel gevallen zal dit de instituutsopleider van de OU zijn.

Als afsluiting van de bachelor voeren studenten een afstudeerproject uit, onder begeleiding van gepromoveerde docenten. Dit kan een onderwijskundig ontwerp, adviesrapport of onderzoeksverslag zijn. Waar het afstudeerwerk het theoretische en onderwijskundige deel van de opleiding afsluit, rondt de stagebeoordeling op zichzelf het praktijkdeel af en wordt hierin de vakbekwaamheid getoetst. Het afstudeerproject kent een probleemgerichte aanpak en zal naar verwachting veelal een opdracht uit de praktijk (stageschool) zijn, al staat het studenten vrij om te kiezen voor een theoretisch ontwerp. In principe vormt de vertaling naar de praktijk (implementatie) onderdeel van het afstudeerproject. Studenten kunnen hierin zelf accenten leggen en kunnen ook kiezen voor een specifieke beroepsrol (ontwerper, onderzoeker, adviseur). De dagelijks begeleider en eerste beoordelaar beoordelen het product onafhankelijk van elkaar aan de hand van een rubric, die het panel heeft kunnen inzien. In de ontwikkeling van deze rubric zijn de aanvullende onderzoekende en onderwijskundige bekwaamheid als uitgangspunt genomen. Het eindcijfer wordt voor 80% gebaseerd op dit product en voor 20% op een presentatie hierover. Bij het afstudeerproject wordt bewaakt dat de scope niet te groot wordt zodat het op bachelorniveau en binnen 10 EC blijft.

Conclusie

Het panel concludeert dat er een valide en betrouwbaar beoordelingssysteem aanwezig is. De onderlinge afstemming en kalibratiesessies zijn hier ondersteunend aan. De toetscriteria zijn duidelijk voor studenten en de beoogde leerresultaten zijn hierin goed terug te vinden. Het panel waardeert het dat de toetsstructuur van de OU specifiek is gemaakt voor de LOU, waardoor er voor het eerst een toets 'voor de deur' en een BSA zijn opgenomen. Positief is ook dat de toetsing het individuele leerproces ondersteunt, met de mogelijkheid om persoonlijke leerdoelen te stellen bij onder meer het afstudeerproject, en dat er een eigen examenkamer met inhoudelijke deskundigheid verder ingericht wordt voor deze opleiding. Het panel beveelt wel aan om ervoor te zorgen dat in de stagehandleiding en beoordelingsformulieren naast de inhoudelijke eisen ook de randvoorwaardelijke criteria helder zijn voor de beoordelaars en examinator (bijv. aantal uren, geüploade beoordelingsformulieren).

6.4 Graad en CROHO-onderdeel

Het panel adviseert om de volgende graad aan de opleiding toe te kennen: Bachelor of Science

Het panel adviseert het volgende CROHO-onderdeel voor de opleiding: Onderwijs
Het panel staat positief tegenover de opleidingsnaam B Lerarenopleiding Open Universiteit.

Afkortingen

BKO	Basiskwalificatie Onderwijs
CROHO	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
EC	European Credit
LOU	Lerarenopleiding Open Universiteit
OU	Open Universiteit

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de beperkte toetsing van de nieuwe opleiding
B Lerarenopleiding Open Universiteit van de
Open Universiteit

Aanvraagnummer: AV-2062

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders

Parkstraat 83 • 2514 JG Den Haag
P.O. Box 85498 • 2508 CD The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 312 23 00
E info@nvaio.net
www.nvaio.net